

Araştırma Makalesi/ Research Article

Hemşirelik Öğrencilerinin Çocuk Sevme Durumları ile Çocuk Haklarına Yönelik Tutumlarının Belirlenmesi

Determination of Child Liking and Attitudes Towards Children's Rights of Nursing Students

Abdullah Sarman¹ Suat Tuncay¹

¹ Bingöl Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Bingöl, TÜRKİYE

Geliş tarihi/ Date of receipt: 17/12/2023

Kabul tarihi/ Date of acceptance: 25/03/2024

© Ordu University Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Turkey, Published online: 26/03/2025

ÖZ

Amaç: Bu çalışmada, hemşirelik öğrencilerinin çocuk sevme durumları ile çocuk haklarına yönelik tutumlarının belirlenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Hemşirelik öğrencileriyle yürütülen bu araştırma kesitsel-tanımlayıcı modelde planlanmıştır. Araştırmanın evrenini Türkiye'nin doğusundaki bir ildeki hemşirelik öğrencileri oluşturmuştur. Herhangi bir örneklem seçimine gidilmeyen ve evrenin tümüne ulaşılması hedeflenen bu çalışmaya 218 hemşirelik öğrencisi katılmıştır.

Bulgular: Katılımcıların %69.7'si kadın ve %26.6'sı dördüncü sınıf öğrencisidir. Öğrencilerin %40.4'ünün daha önce çocuk bakma sorumluluğu aldığı, %58.3'ünün bölümü isteyerek seçtiği belirlenmiştir. Ölçek puan ortalamalarına göre çocuk sevme ve çocuk haklarına yönelik tutumun yüksek olduğu görülmüştür. Bölümü isteyerek tercih eden öğrencilerin çocuk haklarına yönelik tutum puan ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$). Ölçek puan ortalamaları arasında negatif yönde anlamlı bir ilişkisi olduğu saptanmıştır.

Sonuç: Hemşirelik bölümünü isteyerek seçen öğrencilerin çocuk haklarına yönelik tutumu, daha önce çocuk bakan öğrencilerin çocuk sevme ve çocuk haklarına yönelik tutumu daha olumlu bulunmuştur. Hemşirelik öğrencilerinde çocuk sevme ve çocuk haklarına yönelik tutumu etkileyen durumları ayrıntılı olarak ortaya koyacak geniş kapsamlı çalışmalara ihtiyaç vardır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk, çocuk hakları, çocuk sevme, hemşire, öğrenci, tutum.

ABSTRACT

Objective: This study aimed to determine nursing students' liking for children and their attitudes towards children's rights.

Methods: This study, conducted with nursing students, was planned in a cross-sectional-descriptive model. The study population consisted of nursing students in a province in the east of Turkey. No sample selection was made, and 218 nursing students participated in this study, which aimed to reach the entire population.

Results: 69.7% of the participants were female and 26.6% were fourth year students. It was determined that 40.4% of the students had previously taken responsibility for caring for children and 58.3% chose the department willingly. According to the mean scores of the scale, it was seen that the liking for children and attitude towards children's rights were high. It was determined that the difference between the mean scores of the attitude towards children's rights of the students who chose the department willingly was statistically significant ($p<0.05$). It was found that there was a significant negative relationship between the mean scores of the scale.

Conclusion: The attitudes towards children's rights of the students who willingly chose the department of nursing and the attitudes towards child liking and children's rights of the students who had previously cared for children were found to be more positive. There is a need for large-scale studies that will reveal the conditions affecting the attitude towards child liking and child rights in nursing students in detail.

Keywords: Attitude, child, children's rights, liking of children, nurse, student.

ORCID IDs of the authors: AS: 0000-0002-5081-4593; ST: 0000-0001-5493-6507

Sorumlu yazar/Corresponding author: Abdullah Sarman

Bingöl Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Bingöl

*Bu çalışma 14-15-16 Nisan 2023'te düzenlenen Third International Congress on Biological and Health Sciences'te sözel bildiri (özet) olarak sunulmuştur.

e-posta/e-mail: abduallah.sarman@hotmail.com

Atıf/Citation: Sarman A, Tuncay S. (2025). Hemşirelik öğrencilerinin çocuk sevme durumları ile çocuk haklarına yönelik tutumlarının belirlenmesi. Ordu Üniversitesi Hemşirelik Çalışmaları Dergisi, 8(1), 221-229. DOI:10.38108/ouhcd.1406134

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

Giriş

Sevgi, temel bir gereksinim olup her yaştan insanın ortak ihtiyacıdır (Baran ve Yılmaz, 2019). İnsanlar var olduğu günden itibaren fiziksel gereksinimlerinin karşılanmasıyla birlikte ait olmak, sevmek ve sevilme gibi bazı temel ihtiyaçlarını karşılamaya çalışmaktadır. İnsanın gelişim sürecinde çocukların sevgisi temel bir güçtür. Kişiler, çocuk sevgisi ile özgüven duygusunun temellerini atmaktadır. Çocuk sevgisinin benliği güçlendirerek hayatı anlamlı hale getirdiği ve hayata değer kattığı belirtilmiştir (Demir Acar ve Yılmaz Bingöl, 2023). Sevmek, insanları birbirine yaklaştıran olumlu ve güzel bir duygudur. Çocukların başkaları tarafından beğenildiğini hissetmesinin çocuğun özgüvenini ve benlik saygısını arttırdığı belirtilmiştir (Brown ve ark., 2008). Sevgi ortamında büyüyen çocukların özgüveninin arttığı, sosyal hayattaki ilişkilerinde daha başarılı ve daha mutlu olduğu belirlenmiştir (Duyan ve Gelbal, 2008).

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Bildirgesi'nde çocuğun sevgi ve anlayış gördüğü bir ortamda yetişmesinin sağlıklı bir kişilik gelişimini kolaylaştırdığı bildirilmiştir (United Nations Convention on the Rights of the Child, 2009). Çocuklarla çalışanların sahip olması gereken en önemli özelliklerden biri çocuklara karşı şefkatli olmak ve çocukları sevmektir. Çocuk hemşireliği, çocukların temel gereksinimlerinin karşılanmasını hedefleyen, çocuklara ilgi, sevgi ve saygı gösterme üzerinde temellenen önemli bir hemşirelik alanıdır (Kostak, 2013). Çocuk hemşireleri çocukların gelişimsel özelliklerinin farkında olmalı, etkili iletişim becerilerinden yararlanarak, çocukların ihtiyacı olan sevgiyi her ortamda göstermelidir (Erdem ve Duyan, 2011). Hemşirelerin, çocukların gereksinim duyduğu sevgi gibi temel gereksinimlere cevap verebilmesinin çocuk haklarına yönelik tutumlarıyla ilişkili olduğu düşünülmektedir.

Çocuk hakları; çocukları ihmal ve istismardan korumayı, duygusal yönden desteklemeyi, sağlık, barınma, eğitim gibi temel ihtiyaçlarını karşılamayı içeren temel haklar olarak tanımlanmaktadır (Dağ ve ark., 2015). Çocuk hakları her çocuğun en uygun büyüme ve gelişme koşullarına sahip olduğu, şiddet ve yoksulluktan uzak, güvenli bir ortamda büyüdüğü durumları ifade etmektedir (Yıldız ve ark., 2018). Cenevre Çocuk Hakları Bildirgesi'nde çocukların yetişkinlerden farklı fiziksel, psikolojik ve davranışsal özellikleri olduğu bildirilmiştir. Çocuk haklarının savunulması için çocuğun bu özelliklerinin farkında olunması ve herkesin

sorumluluk alması gerektiği belirtilmektedir (Kozikoğlu, 2018). Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Bildirgesi'nde çocuklara saygı gösterilmesi gerektiği birçok yerde vurgulanmıştır (Karaman Kepenekci, 2006).

Çocukları sevmenin ve çocuk haklarına karşı olumlu bir tutum benimsemenin, toplumun sağlıklı ve güvenli bir şekilde gelişmesinde oldukça önemli bir etkisi vardır (Doek, 2014). Bunun çeşitli nedenleri vardır. Örneğin; sevgi gösterilen çocukların kendilerine olan güvenleri ve benlik saygıları artar (Martín Quintana ve ark., 2023). Bu da ruh sağlığının ve duygusal dengenin korunmasına yardımcı olur. Ayrıca çocuklar geleceğimizin mimarlarıdır. Onlara karşı olumlu bir yaklaşım sergilenmesi toplumun geleceği için oldukça önemlidir. Çocuk haklarına saygı gösterilmesi, toplumun her kesimine eşit fırsatlar sunan adil bir toplum oluşturulmasına katkı sağlar (United Nations Convention on the Rights of the Child, 2024). Bu durum toplumsal adaletin sağlanması açısından hayati öneme sahiptir. Çocuğun yararına hareket edilmesi, onların fiziksel, duygusal ve zihinsel açıdan istismardan ve sömürden korunmasını sağlamaktadır (United Nations Convention on the Rights of the Child, 2011). Dolayısıyla güvenli ve sağlıklı bir ortamın oluşması kolaylaşır. Çocuklara sevgi ve saygıyla yaklaşılması, empati ve iyi iletişim becerilerinin gelişmesini destekler (Nur Şakar, 2020). Böylece bireyler arasında sağlıklı ilişkilerin kurulması sağlanabilir.

Çocuk haklarına saygıyı öngören bir kültürün oluşması için çocuklarla çalışan bilinçli profesyonellerin yetiştirilmesi gerekmektedir (Ersoy, 2012). Çocuk hemşirelerinin çocuğun haklarını savunmasının ve nitelikli hemşirelik bakımı vermesini etkileyen faktörlerden birisi de çocukları sevmesidir (Baran ve Yılmaz, 2019). Öğrenci hemşirelerin eğitimleri esnasında çocuk haklarıyla ilgili bilgi sahibi olması ve farkındalığının yüksek olması, empati kurabilmesi, çocuklara saygı, sevgi ve hoşgörü ile yaklaşabilmelerini kolaylaştırır (Durgut, 2014). Fakat bu türden farkındalığın oluşmasını sağlayan müfredat içeriğine sahip derslerin yeterli sayıda olmadığı düşünülmektedir. Öğrencilerin çocuk hakları konusundaki bilgisinin hizmete başlamadan önce artırılması hemşirelik bakımının kalitesini de arttırabilir. Öztürk (2019), tarafından yürütülen bir çalışmada öğrencilerin çocuk hakları konusunda farkındalığa sahip olmasının olumlu tutum gelişmesinde faydalı olduğu bildirilmiştir (Öztürk, 2019). Bu nedenle öğrenci hemşirelerin çocuk

sevmeye ve çocuk haklarına yönelik tutumunun belirlenmesi, mevcut eksikliklerden hareketle gerekli adımların atılması son derece önemlidir. Ülkemizde öğrencilerde çocuk sevmeye ile ilgili bazı araştırmalar olmasına rağmen (Durualp ve Kaytez, 2016; İci ve Öksüz, 2014), hemşirelik öğrencilerinin çocuk sevmeye durumları ve çocuk haklarına yönelik tutumlarının ölçek toplam puanları dikkate alınarak yapısal eşitlik modellemesiyle değerlendirildiği bir araştırmaya rastlanmıştır. Bu araştırmada hemşirelik öğrencilerinin çocuk sevmeye durumları ile çocuk haklarına yönelik tutumlarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu sayede öğrencilerin çocuk sevgisi ve çocuk haklarına yönelik tutumları birlikte ele alınarak, eğitim sürecindeki öğrencilerin bu konudaki algıları ve tutumları doğru şekilde anlaşılabilir. Elde edilecek verilerin literatüre farklı bir bakış açısı kazandıracağı düşünülmektedir. Böylece hemşirelik eğitimi ve uygulaması alanında çocukların haklarının korunmasında öğrencilere rehberlik edecek etkili stratejiler geliştirilebilir.

Yöntem

Araştırma Modeli/Deseni

Bu araştırma kesitsel-tanımlayıcı modelde planlanmış ve hemşirelik öğrencileriyle yürütülmüştür.

Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini Türkiye'nin doğusundaki bir ildeki hemşirelik öğrencileri oluşturmuştur. Herhangi bir örneklem seçimine gidilmemiş ve evrenin tümüne ulaşılması hedeflenmiştir. Araştırmaya 218 hemşirelik öğrencisi katılmıştır.

Dahil Edilme Kriterleri

Araştırmanın yürütüldüğü tarihte derslere devam eden ve çalışmaya katılmaya gönüllü olan öğrenciler araştırmaya dahil edilmiştir.

Dışlanma Kriterleri

Araştırma verilerini yarım bırakan, anket sorularının tam olarak doldurmayan ve çalışmaya katılmak istemeyen öğrenciler araştırmadan dışlanmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırma verileri; tanıtıcı bilgi formu, Barnett's Çocuk Sevmeye Ölçeği, Çocuk Haklarına Yönelik Tutum Ölçeği kullanılarak toplanmıştır.

Tanıtıcı Bilgi Formu

Araştırmacılar tarafından hazırlanan ve öğrencilerin sosyodemografik özellikleri (yaş, cinsiyet vb.) ile ilgili sorulardan oluşan bir formdur.

Barnett's Çocuk Sevmeye Ölçeği

Duyan ve Gelbal (2008) tarafından Türkçe'ye uyarlanan Barnett's Çocuk Sevmeye Ölçeği (BÇSÖ) 14 maddeden (4 olumsuz, 10 olumlu) oluşmaktadır (Duyan ve Gelbal, 2008). Ölçeğin bazı maddeleri ters puanlanmaktadır. Olumlu maddeler puanlanırken "kesinlikle katılıyorum" cevabı "7", "hiç katılmıyorum" cevabı "1" olarak puanlanmaktadır. Toplam puanlar 14-98 arasında değişmektedir. Çocukları sevmeye için 14-38 arasındaki puanlar "düşük", 39-74 arasındaki puanlar "orta", 75-98 arasındaki puanlar "yüksek" olarak belirlenmiştir. Ölçekten alınan yüksek puanlar çocuk sevmeye düzeyinin yüksek olduğunu göstermektedir. Ölçeğin alfa katsayısı ve test-tekrar test güvenilirliği sırasıyla 0.92 ve 0.85 olarak bulunmuştur (İci ve Öksüz, 2014). Bu araştırmada ölçeğin Cronbach alfa değeri 0.90 olarak belirlenmiştir.

Çocuk Haklarına Yönelik Tutum Ölçeği

Karaman Kepenekci (2006) tarafından geliştirilen bir ölçektir (Karaman Kepenekci, 2006). Çocuk Haklarına Yönelik Tutum Ölçeği'nde (ÇHYTÖ) çocuk haklarıyla ilgili dört alanda (yaşam, gelişim, korunma, katılım) toplam 22 madde bulunmaktadır. Ölçeğin üç maddesi olumsuz olup ters puanlanmaktadır (2., 14., 15. maddeler). Ölçek, beşli Likert tipinde olup; "tamamen katılıyorum", "katılıyorum", "kararsızım", "katılmıyorum", "tamamen katılmıyorum" şeklinde ifadeler yer almaktadır. Maddelere verilecek yanıtlar sırasıyla "5-1" arasında puanlanmaktadır. Ölçekten alınan yüksek puanların çocuk haklarına yönelik olumlu tutumu gösterdiği bildirilmektedir (Karaman Kepenekci, 2006). Ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışmasında ölçeğin madde toplam korelasyon katsayılarının 0.32-0.61 arasında olduğu; Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısının 0.85, yarı test güvenilirlik katsayısının ise 0.77 olduğu bulunmuştur. Bu araştırmada ölçeğin Cronbach alfa değeri 0.877 olarak belirlenmiştir.

Verilerin Toplanması

Araştırma 23.02.2023-01.04.2023 tarihleri arasında yürütülmüştür. Verilerinin toplanmasında, daha fazla katılımcıya ulaşmak için çevrimiçi "Google Forms" uygulaması kullanılmıştır. Anket linki, gerekli izinler alındıktan sonra tüm hemşirelik öğrencileriyle WhatsApp üzerinden paylaşılmıştır. Veri toplama süresince katılımcılardan herhangi bir kişisel veri talep edilmemiştir. Çevrimiçi ankete katılan kişilerden alınan bilgiler, veri gizliliği prensiplerine uygun şekilde ve her katılımcıdan bilgilendirilmiş onam alınarak elde edilmiştir.

Katılımcılardan çalışmaya başlamadan önce bu formu onaylamaları istenmiştir. Çoklu yanıtların önlenmesi ve veri bütünlüğünün sağlanması için anket formu her katılımcının yalnızca bir kez doldurabileceği şekilde tasarlanmıştır. Katılımcılar formu online olarak doldurduktan sonra cevaplara sadece formu oluşturan araştırmacıya ait olan şifreli bir kişisel bilgisayardaki Google hesabından ulaşılabilmiştir. Elde edilen verilerin kopyası parola korumalı bir bilgisayarda saklanarak, verilere yalnızca araştırmacıların erişmesine izin verilmiştir. Depolanan anket yanıtları anonimleştirilmiş ve veriler Google Forms'da güvenli bir şekilde saklanmıştır. Veri toplama formları iki araştırmacı tarafından bağımsız olarak kontrol edilmiş ve eksik doldurulan formlar dışlanmıştır.

Araştırmanın Etik Yönü

Çalışmanın yapılabilmesi için Bingöl Üniversitesi Sağlık Bilimleri Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu (09.02.2023-E.96799) ve Sağlık Bilimleri Fakültesi'nden (22.02.2023-E.98194) yazılı izin alınmıştır. Araştırma verilerinin toplanması sürecinde veri toplama formunun başlangıç sayfasına araştırmanın amacını anlatan bir bilgi formu eklenmiş, öğrencilerin onamları alınmış ve bilgi puanlarının resmi notlarını etkilemeyeceği konusunda güvence verilmiştir. Öğrencilerin araştırmaya katılımı gönüllülük esasına dayalıdır ve herhangi bir aşamada herhangi bir sebep göstermeksizin çalışmayı bırakabilecekleri belirtilmiştir.

İstatistiksel Analiz

Verilerin analizinde SPSS 23.0 ve AMOS 24 paket programları kullanılmıştır. Tanımlayıcı veriler, öğrencilerin çocuk sevme düzeyi ve çocuk haklarına yönelik tutumlarını belirlemek için ortalama, yüzde; daha önce çocuk bakmış olmak, çocuk sevme düzeyi ve çocuk haklarına yönelik tutum arasındaki ilişkiyi incelemek için korelasyon analizi kullanılmıştır. Tanımlayıcı verilerin ortalamasının karşılaştırılmasında Student t testi, Mann-Whitney-U testi, One-way ANOVA testi ve Kruskal-Wallis-H testi kullanılmıştır. Tüm analizlerde $p < 0.05$ düzeyi anlamlı olarak kabul edilmiştir. Çocuk sevme durumu ve çocuk haklarına yönelik tutum arasındaki ilişki yapısal eşitlik modellemesiyle test edilmiştir. Uyum indeksleri ki-kare (CMIN), serbestlik derecesi (df), modelde yaklaşımın ortalama karekök hatası (RMSEA), karşılaştırmalı uyum indeks değeri (CFI), uyum iyiliği indeksi (GFI) değerleriyle kontrol edilmiştir.

Bulgular

Katılımcıların %69.7'sinin kadın, %26.6'sının dördüncü sınıf öğrencisi, %83'ünün gelir durumunun orta düzey olduğu, %26.1'inin kız, %31.2'sinin erkek kardeşi olmadığı, %58.3'ünün bölümü isteyerek tercih ettiği ve %59.6'sının daha önce çocuk bakmadığı belirlenmiştir (Tablo 1). Sosyodemografik özellikler açısından cinsiyete, öğrencinin sınıfına, ekonomik duruma, erkek kardeş sayısına, anne veya babanın hayatta olma durumuna ve daha önce çocuk bakma durumuna göre çocuk sevme ve çocuk haklarına yönelik tutum puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan herhangi bir fark olmadığı bulunmuştur (Tablo 1).

Öğrencilerin ölçek puan ortalamaları incelendiğinde çocuk sevme puanlarının 79.28 ± 15.56 ; çocuk haklarına yönelik tutum puanlarının 72.26 ± 10.99 olduğu belirlenmiştir (Tablo 2). Elde edilen puan ortalamaları öğrenci hemşirelerin çocuk sevme düzeyinin "yüksek", çocuk haklarına yönelik tutumunun "orta" düzeyin üzerinde olduğunu göstermektedir (Tablo 2).

BÇSÖ, ÇHYTÖ arasındaki ilişki değişkenlerin normal dağılım şartlarına uygunluğu nedeniyle Pearson korelasyon analiziyle incelenmiştir. BÇSÖ ve ÇHYTÖ arasında negatif yönde ($r = -0.203$, $p < 0.05$) anlamlı ilişki olduğu belirlenmiştir. Değişkenler arasındaki ilişkinin düzeyi, korelasyon katsayısının 0-0.29 arasında olması durumunda zayıf; 0.30-0.64 arasında olması durumunda orta; 0.65-0.84 arasında olması durumunda güçlü; 0.85-1 arasında olması durumunda da çok güçlü şeklinde yorumlanmaktadır (Ural ve Kılıç, 2021). Bu araştırmada çocuk sevme durumu ve çocuk haklarına yönelik tutum arasındaki ilişki yapısal eşitlik modellemesiyle test edilmiştir (Şekil 1). Yapısal eşitlik modellemesi değişkenler arasındaki nedensel ilişkileri belirlemeyi sağlayan istatistiksel bir yöntemdir. Bu araştırmada BÇSÖ ve ÇHYTÖ arasındaki ilişkiler için toplam puanların ortalaması analize dahil edilmiş, böylece bir yol analizi yapılmıştır. Ölçüm modelinin uyum değerlerinin istenen sınırlar içinde olduğu görülmüştür (Şekil 2). Ölçüm modelinin uyum indeksi değerleri incelendiğinde, ki-kare değerinin serbestlik derecesine oranının 1.658, modelde yaklaşımın ortalama karekök hatasının 0.043, karşılaştırmalı uyum indeks değerinin 0.925, uyum iyiliği indeksinin 0.944 olduğu belirlenmiştir. Ki-kare değerinin serbestlik derecesine oranının 3'ten küçük olması oluşturulan modelin istatistiksel olarak anlamlı olduğunu göstermektedir.

Ayrıca karşılaştırmalı uyum indeks değerinin ve uyum iyiliği indeksinin >0.90 olması modelin uygun olduğunu göstermektedir. Ortaya çıkan örneklem evreni yeterli şekilde temsil etmektedir ve modelde

yaklaşımın ortalama karekök hatası değerinin <0.05 olması katılımcı sayısının yeterli olduğunu göstermektedir

Tablo 1. Öğrencilerin bazı sosyodemografik özelliklerine göre BÇSÖ ve ÇHYTÖ'den aldığı puan ortalamalarının dağılımı (n=218)

Değişkenler	n	%	BÇSÖ* Ort±SS	Test	p	ÇHYTÖ** Ort±SS	Test	p
Cinsiyet								
Erkek	66	30.3	79.1±13.4	t=0.086	0.932 ^a	72.0±10.7	t=0.501	0.617 ^a
Kadın	152	69.7	79.3±16.4			72.8±11.5		
Sınıf								
Birinci sınıf	51	23.4	77.7±18.3	F=1.818	0.145 ^b	70.9±12.1	F=0.877	0.454 ^b
İkinci sınıf	55	25.2	82.7±13.4			71.1±8.9		
Üçüncü sınıf	54	24.8	80.2±11.9			73.3±10.0		
Dördüncü sınıf	58	26.6	76.4±17.3			73.5±12.4		
Ekonomik durum								
İyi	14	6.4	73.7±18.6	KWx ² =1.921	0.383 ^c	71.7±7.8	KWx ² =1.239	0.538 ^c
Orta	181	83.0	79.1±15.3			72.2±11.1		
Kötü	23	10.6	81.1±14.8			71.7±10.7		
Kız kardeş sayısı								
Kardeşi olmayan	57	26.1	81.8±14.5	KWx ² =4.042	0.040 ^c	75.0±10.6	KWx ² =2.221	0.395 ^c
Bir kardeşi olan	52	23.9	78.1±14.8			70.2±10.6		
İki kardeşi olan	38	17.4	77.3±16.7			73.6±8.0		
Üç kardeşi olan	42	19.3	79.6±17.4			71.6±11.9		
Dört ve üzeri	29	13.3	78.2±14.7			71.3±13.0		
Erkek kardeş sayısı								
Kardeşi olmayan	68	31.2	76.8±16.9	KWx ² =8.743	0.400 ^c	74.4±10.6	KWx ² =5.819	0.213 ^c
Bir kardeşi olan	59	27.1	83.4±10.6			71.4±10.4		
İki kardeşi olan	42	19.3	75.5±16.2			71.7±10.2		
Üç kardeşi olan	25	11.5	82.0±18.1			72.9±12.3		
Dört ve üzeri	24	11.0	79.5±15.9			70.9±10.2		
Bölümün tercih edilme durumu								
İsteyerek tercih eden	127	58.3	81.3±15.4	Z=2.81	0.050 ^d	72.4±11.7	Z=0.26	0.027 ^d
İstemeyerek tercih eden	91	41.7	76.4±15.3			72.1±10.4		
Annenin hayatta olma durumu								
Evet	212	97.2	79.3±15.5	Z=0.092	0.927 ^d	72.3±10.9	Z=0.125	0.900 ^d
Hayır	6	2.8	77.6±18.4			71.0±14.4		
Babanın hayatta olma durumu								
Evet	211	96.8	79.6±15.2	Z=1.880	0.060 ^d	72.1±11.1	Z=0.596	0.551 ^d
Hayır	7	3.2	67.4±21.4			74.4±5.9		
Annenin eğitim durumu								
Okuryazar değil	103	47.2	78.7±16.4	KWx ² =4.244	0.374 ^c	71.6±10.3	KWx ² =6.693	0.153 ^c
İlkokul	6	2.7	74.5±14.2			71.0±6.3		
Lisans	24	11.0	74.0±18.8			74.8±14.2		
Lisansüstü	85	39.0	81.6±13.3			72.2±11.0		
Babanın eğitim durumu								
İlkokul	120	55.0	80.8±14.4	KWx ² =4.266	0.039 ^c	72.2±11.1	KWx ² =0.670	0.413 ^c
Lise	27	12.4	71.1±20.1			69.1±12.5		
Lisans	60	27.5	79.0±14.8			72.8±10.5		
Lisansüstü	11	5.0	79.0±15.6			76.4±7.3		
Daha önce çocuk bakma durumu								
Evet	88	40.4	81.2±14.3	Z=1.62	0.050 ^d	72.9±10.2	Z=0.28	0.050 ^d
Hayır	130	59.6	77.9±16.2			71.7±11.4		

^aStudent t testi, ^bOne-way ANOVA testi, ^cKruskal-Wallis-H testi, ^dMann-Whitney U testi, Ort: Ortalama, SS: Standart sapma, * BÇSÖ: Barnett's Çocuk Sevme Ölçeği, ** ÇHYTÖ: Çocuk Haklarına Yönelik Tutum Ölçeği

Ayrıca karşılaştırmalı uyum indeks değerinin ve uyum iyiliği indeksinin >0.90 olması modelin uygun olduğunu göstermektedir. Ortaya çıkan örneklem evreni yeterli şekilde temsil etmektedir ve modelde

yaklaşımın ortalama karekök hatası değerinin <0.05 olması katılımcı sayısının yeterli olduğunu göstermektedir

Tablo 2. BÇSÖ ve ÇHYTÖ puan ortalamaları

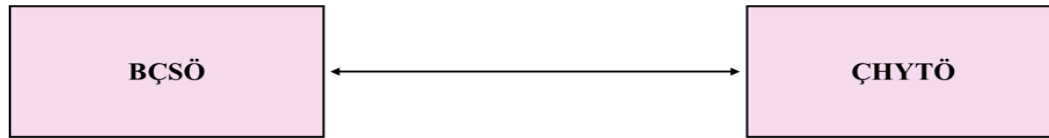
Ölçek	Min.	Maks.	Ort±SS
BÇSÖ*	24	97	79.28±15.56
ÇHYTÖ**	34	101	72.26±10.99

*BÇSÖ: Barnett's Çocuk Sevme Ölçeği, **ÇHYTÖ: Çocuk Haklarına Yönelik Tutum Ölçeği, Min.: Minimum, Maks.: Maksimum, Ort: Ortalama, SS: Standart sapma.

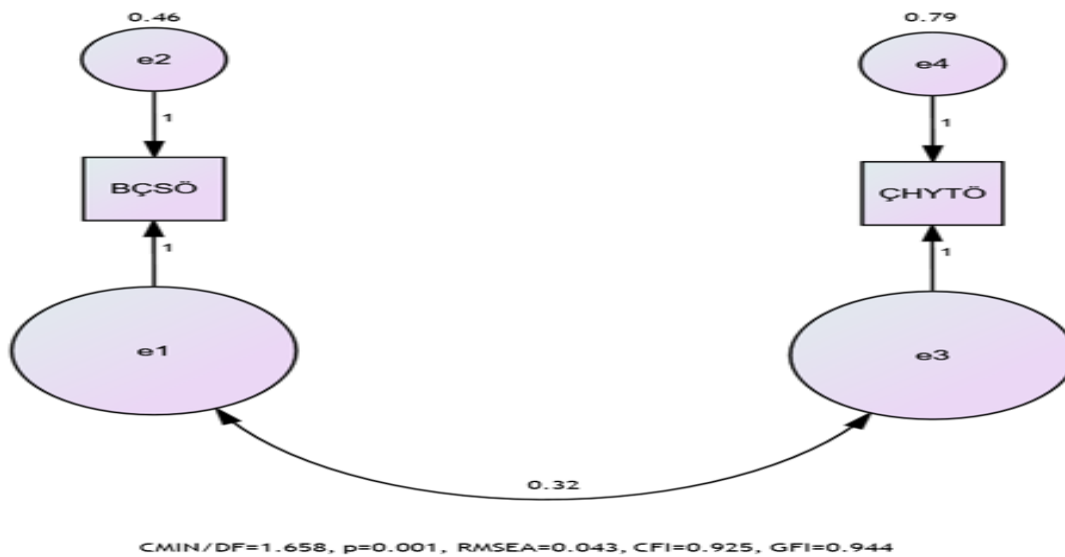
Tablo 3. BÇSÖ ve ÇHYTÖ'nden alınan puanlar arasındaki ilişki

Ölçek	1*	2**
	r	r
1. BÇSÖ*	-	-0.203 ^a
2. ÇHYTÖ**		-

*BÇSÖ: Barnett's Çocuk Sevme Ölçeği, **ÇHYTÖ: Çocuk Haklarına Yönelik Tutum Ölçeği, r Pearson korelasyon katsayısı, ^a 0.05 düzeyinde anlamlı ilişki.

Şekil 1. Ölçekler arasındaki Yapısal Eşitlik Modeli

Şekil 2. Standartlaştırılmış yol katsayıları

Tartışma

Çocuk hemşirelerinin mesleklerini yürütürken sahip olması gereken en temel özelliklerden biri de çocukları sevmesidir. Yapılan bazı araştırma sonuçları çocukların bu sevgi ortamından etkilendiğini ve hastaneye adaptasyon sorunları başta olmak üzere birçok sorunun bu sayede önlenebildiğini göstermiştir (Baran ve Yılmaz,

2019). Bu çalışmada hemşirelik öğrencilerinin çocuk sevme puan ortalamasının (79.28±15.56) yüksek, çocuk haklarına yönelik tutum (72.26±10.99) puan ortalamalarının orta düzeyin üzerinde olduğu belirlenmiştir. Cinsiyete göre yapılan karşılaştırmada kadınların daha yüksek puan almasına rağmen aradaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı belirlenmiştir. Bektaş ve ark.,

(2015) ile Türk ve ark., (2017) çalışmalarında cinsiyet değişkeninin çocuk sevme durumuyla ilişkili olmadığı bildirilmiştir (Bektaş ve ark., 2015; Türk ve ark., 2017). Ülkemiz başta olmak üzere birçok toplumda çocuğun bakım sorumluluğunun kadınlara atfedilmesi özellikle kadın öğrencilerin çocuk sevme puanlarının yüksekliğiyle ilişkili olabilir. Berman ve ark., (2008) tarafından yürütülen çalışmanın verileri bu düşünceyi destekler niteliktedir (Berman ve ark., 2008). Berman ve ark., (2008) kadına yüklenen birtakım sorumluluklar olduğunu belirtmiş bunları; annelik, kız çocuğu veya kız kardeş şeklinde sıralamıştır. Kadınlarda annelik içgüdüsünün verdiği şefkat ve merhamet duygularının çocuğa duyulan sevgiyle ilişkili olduğu düşünülmektedir (Berman ve ark., 2008). Bu çalışmada kadınların çocuk haklarına yönelik tutum puan ortalamalarının erkeklere göre daha yüksek olmasına rağmen aradaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı belirlenmiştir. Yıldız ve ark., (2018) hemşirelik öğrencileri ile yaptığı çalışmada kız öğrencilerin erkeklere göre daha olumlu davranışlar sergilediğini bildirmiştir (Yıldız ve ark., 2018). Küçük Alemdar ve Yılmaz (2019) ile Yıldız ve Tok Yıldız'ın (2019) çalışmalarında cinsiyetin çocuk haklarına yönelik tutumu etkilemediği belirtilmiştir (Küçük Alemdar ve Yılmaz, 2019; Yıldız ve Tok Yıldız, 2019). Son sınıf öğrencilerinin çocuk sevme ve çocuk haklarına yönelik tutum puan ortalamaları daha yüksek olmasına rağmen istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Tural Büyük ve ark., (2021) çocuk hakları konusunda eğitim almış olan hemşirelerin çocuk haklarına yönelik tutumlarının daha olumlu olduğunu bildirmiştir (Tural Büyük ve ark., 2021). Yıldız ve ark., (2018) aktardığına göre Aldemir tarafından yürütülen bir çalışmada hemşirelik son sınıf öğrencilerinin puan ortalamalarının istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek olduğu belirtilmiştir (Yıldız ve ark., 2018).

Kardeşliğin hayatın büyük bir bölümünde paylaşma ve birliktelik anlamlarını beraberinde getirdiği bilinmektedir. Bu çalışmada kardeşi olmayanların çocuk sevme puanlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Kostak'ın (2013) çalışmasında, kardeş sahibi olan bireylerin kardeş sahibi olmayanlara göre çocuk sevme puanlarının daha düşük bulunduğu bildirilmiştir (Kostak, 2013). Bu çalışmada iki kardeşi olanlarda çocuk sevme puanlarının en düşük seviyede olduğu belirlenmiştir. Elde edilen sonucun kardeşlerinin bakımı ile ilgilenenlerde bezginlik yaşanmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Çocuklarla birlikte zaman geçirmenin mümkün olduğu mesleklerin genel özelliği çocuklara duyulan sevgi olarak belirtilmektedir (Baran ve Yılmaz, 2019). Bir mesleğin uzun süre devam ettirilmesi ancak o mesleğin sevilmesiyle mümkün olabilir. Özellikle çocuk hemşireleri hem akut hem de kronik hastalıklar nedeniyle hastaneye başvuran çocuklara bakım verirken onlarla uzun süreler geçirmektedir. Bu çalışmada hemşirelik bölümünü isteyerek tercih eden öğrencilerin çocuk haklarına yönelik tutum puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Hockenberry ve Wilson (2011) özellikle çocuk hemşiresi olarak çalışmaya karar vermedeki en önemli unsurun çocukları sevmek olduğunu belirterek bunun mesleğin seçimindeki kriterlerden biri olduğuna işaret etmiştir (Hockenberry ve Wilson, 2011). Alavi ve ark., (2015) çocuk hemşirelerinin mesleki ilerleyişi ve bakım kalitesinin artırılması için en önemli koşulların mesleki ilgisi ve çocuklarla ilgilenmeyi sevmesi olduğunu belirtmiştir (Alavi ve ark., 2015). Bu nedenle geleceğin çocuk hemşirelerinin çocuklarla ilgili detaylı bilgiler edinmenin yanında hizmet sunacakları yaş grubuyla sevgi temelinde bir araya gelebilmesinin oldukça önemli olduğu düşünülmektedir.

Çocuk bakma sorumluluğu çocuklarla geçirilen zamanın artmasına neden olabilir. Bu çalışmada daha önce çocuk bakanların çocuk sevme puanlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bektaş ve ark., (2015) çocuk bakmanın çocuk sevme puanını etkilediğini bildirmiştir (Bektaş ve ark., 2015). Baran ve Yılmaz'ın (2019) çalışmasında çocuk bakan öğrencilerin bakmayanlara göre daha yüksek puan ortalaması olduğu belirtilmesine rağmen aradaki farkın anlamlı olmadığı bildirilmiştir (Baran ve Yılmaz, 2019).

Sonuç ve Öneriler

Bu araştırmanın sonuçları hemşirelik bölümünü isteyerek seçen öğrencilerin çocuk haklarına yönelik tutumunun, daha önce çocuk bakan öğrencilerin çocuk sevme ve çocuk haklarına yönelik tutum puan ortalamalarının daha yüksek olduğunu göstermiştir. Bulgularımızdan hareketle;

- Hemşirelik programlarının müfredatlarında çocuk haklarına ilişkin konulara daha fazla yer verilmelidir. Özellikle çocuk sağlığı ve hastalıkları gibi alan derslerinde, çocuk haklarıyla ilgili bilgilere daha fazla vurgu yapılmalıdır.

- Çocuk haklarına ilişkin güncel ve etkileyici eğitim materyalleri hazırlanmalı ve öğrencilerin erişimine sunulmalıdır. Bu amaçla videolar, vaka

çalışmaları, interaktif ders materyalleri gibi çeşitli öğretim araçları kullanılabilir.

•Öğrencilere, klinik uygulamalar veya saha çalışmaları sırasında çocuklarla doğrudan etkileşimde bulunma fırsatları sağlanmalıdır. Bu, teorik bilgilerin pratik deneyimle birleştirilmesine ve çocuk haklarına ilişkin farkındalığın oluşturulmasına yardımcı olabilir.

•Öğrencilere çocuk haklarıyla ilgili klinik vakalar ve senaryolar oluşturulabilir. Bu sayede öğrencilerin çocuk haklarıyla ilgili politikaları anlaması ve prosedürel uygulamaları benimsemesi sağlanabilir.

•Çocuk haklarına yönelik tutumların değerlendirilmesi için özel ölçme araçları geliştirilebilir. Bu araçlar, öğrencilerin çocuk haklarına ilişkin tutumlarını objektif bir şekilde değerlendirmeye yardımcı olabilir ve geliştirilecek programların etkinliğini değerlendirmede kullanılabilir.

•Öğretim ve danışmanlık süreçlerinde, öğrencilere çocuk haklarına ilişkin konularla ilgili rehberlik yapılarak destek sağlanmalıdır. Bu sayede öğrencilerin karşılaştığı zorluklarla başa çıkmasına ve çocuk haklarına daha duyarlı bir yaklaşımda bulunmalarına yardımcı olunabilir.

•Hemşirelik öğrencilerinde çocuk sevmeye ve çocuk haklarına yönelik tutumu etkileyen durumların ayrıntılı olarak belirlenmesini sağlayan geniş kapsamlı araştırmalara ihtiyaç olduğu düşünülmektedir.

Sınırlılıklar ve Güçlü Yönler

Bu araştırmanın dikkate alınması gereken bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. İlk olarak çalışma Türkiye'de sadece bir üniversitenin hemşirelik bölümü öğrencileriyle yürütülmüştür. Dolayısıyla elde edilen bulgular genelleştirilemez. İkincisi, verilerin öz bildirime yönelik ölçekler kullanılarak toplanmış olmasıdır. Bu nedenle öğrencilerin çocuk sevmeye durumları ve çocuk haklarına yönelik tutumlarını etkileyebilecek diğer değişkenlerin belirlenmesi ve detaylı olarak incelenmesi mümkün olmamıştır. Üçüncüsü, cevapların yaklaşık olarak %70'inin kadın hemşirelik öğrencilerden elde edilmesidir. Dolayısıyla sonuçlar yorumlanırken cinsiyet faktörünün dikkate alınması gerekmektedir. Bu sınırlılıklara rağmen hemşirelik bölümünde eğitim gören tüm hemşirelerin araştırmaya dahil edilmiş olması, sınıflar arasındaki cevapların karşılaştırılması, araştırmaya yüksek katılım oranı, diğer araştırmalarda sorgulanmayan bir değişken olan çocuk bakma durumunun etkisinin

değerlendirilmesi ve ortaya çıkan ilişkinin yapısal eşitlik modellemesiyle test edilmiş olması önemlidir.

Teşekkür

Yazarlar, araştırmaya gönüllü olarak katılarak zaman ayıran ve verdiği yanıtlarla araştırmanın veri havuzunun oluşmasına katkıda bulunan tüm katılımcılara teşekkür etmektedir. Bu araştırma 14-15-16 Nisan 2023'te düzenlenen Third International Congress on Biological and Health Sciences'te sözel bildiri (özet) olarak sunulmuştur.

Araştırmanın Etik Yönü/ Ethics Committee

Approval: Çalışmanın yapılabilmesi için Bingöl Üniversitesi Sağlık Bilimleri Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu'dan (09.02.2023-E.96799) izin alınmıştır.

Hakem/Peer-review: Dış hakem değerlendirmesi.

Yazar Katkısı/Author Contributions: Fikir/kavram: AS, ST; Tasarım: AS, ST; Danışmanlık: AS, ST; Veri toplama ve/veya Veri İşleme: AS, ST; Analiz ve/veya Yorum: AS, ST; Kaynak tarama: AS, ST; Makalenin Yazımı: AS, ST; Eleştirel inceleme: AS, ST.

Çıkar çatışması/Conflict of interest: Araştırmacılar herhangi bir çıkar çatışması belirtmemişlerdir.

Finansal Destek/Financial Disclosure: Bu çalışma için herhangi bir kurum veya kuruluştan finansal destek alınmamıştır.

Çalışma Literatüre Ne Kattı?

- Hemşirelik öğrencilerinin çocuk sevmeye ve çocuk haklarına yönelik tutumları yüksek düzeydedir.
- Hemşirelik bölümünü isteyerek seçen öğrencilerin çocuk sevmeye ve çocuk haklarına yönelik tutum puan ortalamaları daha yüksektir.
- Daha önce çocuk bakan öğrencilerin çocuk sevmeye ve çocuk haklarına yönelik tutum puan ortalamaları daha yüksektir.
- Çocuk sevmeye ve çocuk haklarına yönelik tutum arasındaki nedensel ilişki bildiğimiz kadarıyla ilk kez bu çalışmada oluşturulan yapısal eşitlik modellemesi ile test edilmiş ve değişkenler arasında anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir.

Kaynaklar

- Alavi A, Bahrami M, Zargham-Boroujeni A, Yousefy A. (2015). Pediatric nurses' perception of factors associated with caring self-efficacy: A qualitative content analysis. *Iranian Journal of Nursing and Midwifery Research*, 20(2), 232-238.
- Baran G, Yılmaz G. (2019). Evaluation of liking children situation of the nursing students taking the applied course of pediatric nursing, and the factors affecting the same. *Jaren*, 5(2), 91-96.
- Bektaş M, Ayar D, Bektaş İ, Selekoğlu Y, Akdeniz Kudubeş A, Sal Altan S. (2015). Hemşirelik

- öğrencilerinin çocuk sevme durumlarını etkileyen faktörlerin belirlenmesi. *The Journal of Pediatric Research*, 5(1), 37-41.
- Berman A, Snyder S, Kozier B, Erbs G. (2008). *Fundamentals of Nursing Concepts, Process and Practice*. 8th ed., New Jersey, Pearson Prentice Hall, Upper Saddle River, p. 1-1631,
- Brown N, Morehead P, Smith JB. (2008). ... But I love children: Changing elementary teacher candidates' conceptions of the qualities of effective teachers. *Teacher Education Quarterly*, 35(1), 169-183.
- Dağ H, Doğan M, Sazak S, Kaçar A, Yılmaz B, Doğan A, Arica V. (2015). Current approach to child right. *Cukurova Medical Journal*, 40(1), 1-5.
- Demir Acar M, Yılmaz Bingöl T. (2023). An exploration of the relationship between liking of children and determining abuse and neglect among students studying child development at a vocational school. *Child & Youth Services*, 44(2), 218-230.
- Doek, JE. (2014). Child Well-Being: Children's Rights Perspective. In: Ben-Arieh, A., Casas, F., Frønes, I., Korbin, J. (eds) *Handbook of Child Well-Being*. Springer, Dordrecht.
- Durgut, A. (2014). 2005 Sosyal bilgiler dersi öğretim programlarının çocuk hakları açısından incelenmesi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya.
- Durualp E, Kaytez N. (2016). Okul öncesi öğretmenlerinin iş doyumlarının çocuk sevme düzeyleri ile bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 6(1), 97-112.
- Duyan V, Gelbal S. (2008). Barnett Çocuk Sevme Ölçeği'ni Türkçeye uyarlama çalışması. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 33(148), 40-48.
- Erdem Y, Duyan V. (2011). A determination of the factors that affect the level of pediatric nurses' liking of children. *Turkish Journal of Medical Sciences*, 41(2), 295-305.
- Ersoy A. (2012). An area violated in citizenship education: Children's rights education at home and at school. *International Online Journal of Educational Sciences*, 4(2), 359-376.
- Hockenberry M, Wilson D. (2011). *Wong's Nursing Care of Infants and Children*. 9th ed., England, Elsevier Mosby Company, p. 1- 1424.
- İci A, Öksüz Y. (2014). The relationship between authoritarian personality and liking of children levels of teacher candidates. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 116, 3203-3207.
- Karaman Kepenekci Y. (2006). A study of university students' attitudes towards children's rights in Turkey. *The International Journal of Children's Rights*, 14, 307-309.
- Kostak M. (2013). Hemşirelik ve ebelik öğrencilerinin çocuk sevme durumları, çocuk sağlığı ve hastalıkları hemşireliği dersinin çocuk sevme durumlarına etkisi ve etkileyen faktörler. *Cumhuriyet Hemşirelik Dergisi*, 2(2), 50-56.
- Kozikoğlu İ. (2018). Investigation of pre-school education teachers' opinions concerning children's rights and children participation rights. *Cumhuriyet International Journal of Education*, 7(4), 408-427.
- Küçük Alemdar D, Yılmaz G. (2019). Pediatri hemşirelerinin çocuk haklarına yönelik tutumlarının belirlenmesi. *Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 6(2), 121-126.
- Martín Quintana, JC, Alemán Ramos, PF, Morales Almeida P. (2023). The influence of perceived security in childhood on adult self-concept: The mediating role of resilience and self-esteem. *Healthcare (Basel)*, 11(17), 2435.
- Nur Şakar, G. (2020). Çocuklarda empati gelişiminin desteklenmesi. *Gelişim ve Psikoloji Dergisi (GPD)*, 1(2), 201-223.
- Öztürk, A. (2019). Development of children's rights education curriculum for prospective preschool teachers. *Journal of Theoretical Educational Science*, 12(4), 1257-1283.
- Tural Büyük E, Odabaşoğlu E, Uzşen H, Koyun M. (2021). The effect of virtual reality on children's anxiety, fear, and pain levels before circumcision. *Journal of Pediatric Urology*, 17(4), 567.e1-567.e8.
- Türk R, Özdemir FK, Yıldız GK. (2017). Öğretmenlerin çocuk sevme durumlarının belirlenmesi: Kars örneği. *İzmir Dr. Behçet Uz Çocuk Hast. Dergisi*, 7(1), 45-52.
- United Nations Convention on the Rights of the Child. (2009). *The Right of the Child to Be Heard*. United Nations Convention on the Rights of the Child. Erişim tarihi: 25.03.2023, <https://www2.ohchr.org/english/bodies/crc/docs/AdvanceVersions/CRC-C-GC-12.pdf>
- United Nations Convention on the Rights of the Child. (2011). *The Right of the Child to Freedom from All Forms of Violence*. Erişim tarihi: 06.03.2024, https://www2.ohchr.org/english/bodies/crc/docs/crc.c.gc.13_en.pdf
- United Nations Convention on the Rights of the Child. (2024). *The Convention on the Rights of the Child: The children's version*. Erişim tarihi: 06.03.2024, <https://www.unicef.org/child-rights-convention/convention-text-childrens-version>
- Ural A, Kılıç İ. (2021). *Bilimsel Araştırma Süreci ve SPSS ile Veri Analizi*. 6. Baskı, Ankara, Detay Yayıncılık, s. 1-320.
- Yıldız İ, Tok Yıldız F, Altun Yılmaz E, Aras Doğan Ş. (2018). Attitudes of nursing students towards children's rights: A sample from Turkey. *International Journal of Caring Sciences*, 11(2), 1059-1065.
- Yıldız İ, Tok Yıldız F. (2019). Pediatri kliniklerinde çalışan hemşirelerin çocuk haklarına yönelik tutumları. *Cumhuriyet Tıp Dergisi*, 41(2), 372-378.